

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV

Hlavná 115, 080 01 Prešov

Číslo: PO-08/3586-02/11518/Har

Vybavuje: Mgr. P. Harčar, Ing. P. Glos

V Prešove 9.12.2008

Krajský pamiatkový úrad Prešov podľa § 11 odsek 1 zákona NR SR číslo 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „pamiatkový zákon“) ako vecne a podľa § 9 odsek 5 pamiatkového zákona miestne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu a podľa § 46 zákona číslo 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších zmien a doplnkov (správny poriadok) vydáva toto

rozhodnutie:

Krajský pamiatkový úrad Prešov (ďalej aj „KPÚ Prešov“) podľa § 32 odsek 4 pamiatkového zákona po preskúmaní žiadosti Združenia na záchranu Brekovského hradu v zastúpení Ing. S. Macinským, Brekov 4, 066 01 Humenné, o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy **hradu Brekov** (súp. č. 39, parc. KN 674, 675, kat. územie Brekov), ktorý je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku (ďalej aj „NKP“) evidovanú v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných NKP pod č. 113/0

súhlasí

so zámerom **komplexnej obnovy NKP Zrúcanina hradu Brekov** (ďalej aj „hrad“ a „zrúcanina hradu“) v obci Brekov, okr. Humenné.

Predpokladané práce súvisiace s komplexnou obnovou hradu sú z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustné.

Krajský pamiatkový úrad Prešov podľa § 32 odsek 4 pamiatkového zákona pre prípravu a vykonávanie odsúhlaseného zámeru obnovy predmetnej národnej kultúrnej pamiatky **určuje nasledujúce vstupné podmienky:**

- Predpokladané práce na obnove hradu možno pripravovať **iba na základe výskumov a inej prípravnej dokumentácie.**
- Obnovu hradu možno vykonať **iba na základe projektovej dokumentácie.**

Výskumy:

- Na prípravu obnovy zrúcaniny hradu bude vykonaný **Architektonicko-historický výskum a Archeologický výskum** ako prípravná dokumentácia podľa § 35, 36, 38 a 39 pamiatkového zákona a podľa § 7 Vyhlášky MK SR č. 16/2003, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu.

Architektonicko-historický výskum:

- Krajský pamiatkový úrad Prešov určuje v zmysle § 39, odsek 3 pamiatkového zákona nasledujúce **podmienky vykonávania architektonicko-historického výskumu:**
 - Druh výskumu: **architektonicko-historický** – predstihový (pred spracovaním projektovej dokumentácie).
 - Miesto vykonávania výskumu: Zrúcanina hradu Brekov.

3. Rozsah vykonávania výskumu – existujúce nadzemné stavebné objekty v celom rozsahu hradu a predpolia vstupu vrátane vyhodnotenia a zapracovania nálezových situácií a nálezov stavebných objektov, konštrukcií a situácií v archeologickej polohe po vykonaní archeologického výskumu do architektonicko-historického výskumu.
4. Spôsob vykonávania výskumu: vizuálny - skúmanie odhalených konštrukcií a situácií, sondážny podľa potreby, archívny (+ sledovanie, dokumentácia a vyhodnotenie odkrytých situácií počas realizácie prác).
Výskum bude pozostávať z dvoch etáp: v prvej budú stavebné objekty hradu skúmané a vyhodnotené komplexne a rámcovo v závislosti od možností a dostupnosti jednotlivých objektov a ich konštrukcií a nálezových situácií; v druhej etape budú objekty hradu skúmané jednotlivo a detailne, z lešenia, v závislosti od postupu prác a výstavby lešení na jednotlivých objektoch. Druhá etapa výskumu bude vždy realizovaná predstihovo, pred vlastnými stavebnými prácami. Výsledky druhej etapy výskumu budú podkladom pre upresnenie projektovej dokumentácie a detailov obnovy a prezentácie jednotlivých objektov hradu Krajským pamiatkovým úradom Prešov.
5. Podľa § 38, odsek 1 pamiatkového zákona výskum zabezpečí a uhradí vlastníak NKP.
6. Výskum môže vykonať fyzická osoba s osobitnou odbornou spôsobilosťou v príslušnom odbore, špecializovaná na výskum torzálnej hradnej architektúry a fortifikácií na základe osvedčenia vydaného Ministerstvom kultúry SR.
7. Výskum vykonať tak, aby boli riešené a dokladované nasledujúce okruhy:
 - architektonické a stavebné fázy vývoja hradu a jeho jednotlivých objektov so zreteľom na odhalené situácie a konštrukcie,
 - zachované historické konštrukcie, architektonické detaily, povrchové úpravy, prípadná umelecká výzdoba a architektonické prvky, hodnotné technické prvky a riešenia (aj nepoznané, prekryté či zaniknuté – v odtlačkoch, negatívoch...),
 - prípadné nálezy a nálezové situácie odkryté archeologickým výskumom.
8. Z výskumu spracovať výskumnú dokumentáciu v zmysle § 7, odsek 2 Vyhlášky MK SR č. 16/2003, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu vrátane **Návrhu ochrany, obnovy a prezentácie NKP**.
9. Nakladanie s nálezmi: bude špecifikované po ich zistení, identifikovaní alebo odhalení osobitne v aktuálnom čase Krajským pamiatkovým úradom Prešov.
10. Jedno vyhotovenie výskumnej dokumentácie odstúpi vlastníak Krajskému pamiatkovému úradu Prešov najneskôr do 60 dní od skončenia výskumu.

Archeologický výskum:

- e. Podmienky pre realizáciu archeologického výskumu budú po vyjadrení Archeologického ústavu SAV Nitra určené v osobitnom rozhodnutí KPÚ Prešov.

Ľná prípravná dokumentácia:

- f. Na prípravu obnovy hradu bude spracovaná prípravná dokumentácia:
 - Výškopisné a polohopisné zameranie celého areálu hradu, vrátane rozsahu slovanského hradiska,
 - Zameranie existujúcich objektov hradného areálu,
 - **Architektonická štúdia** ochrany, obnovy a prezentácie Zrúcaniny Brekovského hradu vrátane riešenia širších vzťahov, prístupových trás, technickej infraštruktúry, funkčných a prevádzkových vzťahov, správy a prevádzky areálu a iných vyvolaných objektov a úprav.

Projektová dokumentácia:

- g. Na realizáciu ochrany, obnovy a prezentácie hradnej zrúcaniny bude spracovaná projektová dokumentácia v rozsahu:

- **Projekt stavby** v rozsahu riešenia architektonicko-stavebného riešenia konsolidácie a konzervácie jednotlivých objektov zrúcaniny hradu, návrhu statického zabezpečenia jednotlivých objektov v nevyhnutnom rozsahu, návrhu riešenia nevyhnutnej technickej infraštruktúry (+odvedenie zrážkovej vody), riešenia technických doplnkov, tesárskych, stolárskych, kovových a iných konštrukcií, prvkov a detailov, ako aj prípadných nevyhnutných objektov správy a prevádzky hradnej zrúcaniny.
 - **Realizačný projekt.**
- h. Projektová dokumentácia bude spracovaná na základe výsledkov prvej etapy Architektonicko-historického výskumu.
 - i. Druhá etapa Architektonicko-historického výskumu a Archeologický výskum upresní požiadavky a detaily na obnovu jednotlivých objektov a priestranstiev.
 - j. Projektovú dokumentáciu obnovy môže spracovať len fyzická osoba oprávnená na projektovú činnosť zákonom SNR č. 138/1992 Z. z. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení zákona č. 236/2000 Z. z s príslušnou špecializáciou.
 - k. Prípravnú a projektovú dokumentáciu a každú jej zmenu je vlastník (nájomca, projektant, alebo iný splnomocnený subjekt) **povinný v priebehu spracovania prerokovať s Krajským pamiatkovým úradom Prešov** z hľadiska zachovania pamiatkovej hodnoty národnej kultúrnej pamiatky. Počas prerokovania dokumentácie budú zástupcom KPÚ Prešov upresnené alebo určené detaily obnovy hradu.
 - l. Každú prípravnú a projektovú dokumentáciu obnovy vlastník (nájomca, projektant, alebo iný splnomocnený subjekt) **predloží** Krajskému pamiatkovému úradu Prešov, ktorý vydá **osobitné rozhodnutie** o každej prípravnej a projektovej dokumentácii.
 - m. Jedno vyhotovenie kompletnej dokumentácie skutočne vykonanej obnovy odovzdá vlastník (nájomca) najneskôr do 15 dní od skončenia prác Krajskému pamiatkovému úradu Prešov.

Rámcové podmienky pre ochranu, obnovu a prezentáciu hradu:

- n. Zachovať pamiatkovú podstatu hradu ako hradnej zrúcaniny, jej charakter a výraz ako pamiatky torzálna zachovanej pevnostnej architektúry vo svojom prírodnom prostredí!
- o. V maximálnej možnej miere zachovať a konsolidovať autentickú hmotnú a pamiatkovú podstatu zrúcaniny hradu a jej jednotlivých objektov v ich existujúcom stave a výraze v štádiu rozpadu! Zachovať dispozíciu jednotlivých objektov, komunikačný systém, autentické stavebné konštrukcie a prvky, otvory, ostenia, kapsy, povrchové úpravy, a pod.
- p. Obnova jednotlivých objektov hradu bude realizovaná **metódou konzervácie** (prípadne v opodstatnených prípadoch metódou čiastočnej rekonštrukcie v nevyhnutnom rozsahu) kombináciou stavebných a prípadných reštaurátorských prác.
- q. Nadstavba jednotlivých objektov, realizácia akejkoľvek priestorovej strechy na týchto objektoch, ako aj úplná rekonštrukcia jednotlivých objektov sú z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu neprípustné!
- r. Doplniť chýbajúce časti obvodovej hradby hradu ich náznakovou rekonštrukciou do takej výšky a tak, aby bola hradná zrúcanina uzatvorená, voľne neprístupná a vstupnou bránou (mrežou) uzamykatelná!
- s. Stavebné práce, konsolidácia a konzervácia murív a iné súvisiace práce a úpravy jednotlivých objektov budú zrealizované iba v nevyhnutnom rozsahu a reverzibilne tak, aby ostal zachovaný ich existujúci charakter a výraz s narušenými korunami murív, bez ich zastrešenia a prestropovania. Následné využívanie areálu hradnej zrúcaniny po jej obnove musí mať bezpodmienečne zabezpečenú pravidelnú starostlivosť, pravidelnú údržbu a každodenné resp. sezónne zodpovedajúce uzatváranie a uzamykanie areálu.
- t. Zariadenia elektrickej prípojky a elektroinštalácie sústrediť a situovať do málo exponovanej polohy areálu s menšou pamiatkovou hodnotou, resp. mimo areál hradu.
- u. Predmetom stavebných prác a úprav je konsolidácia murív a konzervácia existujúceho stavu exteriéru ako aj interiéru jednotlivých objektov, sanácia staticky narušených miest, ako aj

- realizácia nevyhnutných prác a úprav súvisiacich so sprístupnením týchto objektov. Stavebné práce budú realizované súbežne a v kombinácii s prípadnými reštaurátorskými prácami.
- v. Predmetom stavebných prác a úprav je aj realizácia prehliadkovej trasy.
 - w. Výstavbu nových objektov v areáli hradu vylúčiť, resp. redukovať na nevyhnutný jednopodlažný objekt súvisiaci s bežnou prevádzkou a správou hradnej zrúcaniny (správa areálu, nevyhnutné hygienické zázemie, sklad náradia...), ktorý bude svojim exteriérovým výrazom rešpektovať charakter zachovaných objektov hradnej zrúcaniny. Tento objekt situovať do vhodnej polohy ku vstupu do hradnej zrúcaniny, resp. do predpolia vstupu do areálu hradu. Ostatné funkcie a prevádzky odsadiť do vhodnej polohy do podhradia!
 - x. Dopravu (statickú či dynamickú) z hradnej zrúcaniny a jej prostredia vylúčiť, resp. obmedziť na nevyhnutnú dopravu správy a prevádzky hradnej zrúcaniny.
 - y. Akákoľvek nová výstavba komerčného a iného charakteru okrem nevyhnutných objektov správy a hygienického zázemia hradu v areáli hradnej zrúcaniny je z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu neprípustná!
 - z. Technické konštrukcie a zásahy, rozvody a zariadenia technickej infraštruktúry a iné novodobé vnímateľné prvky v zrúcanine vylúčiť, resp. obmedziť na minimálnu a nevyhnutnú mieru!
 - aa. Na ploche celej hradnej zrúcaniny vrátane valu slovenského hradiska, je potrebné odstrániť stromové dreviny, drevité nálety a ich obrasty odrezaním. Zachovať vytipované solitérne stromy! Odstránenie drevín je viazané na chemické ošetrenie všetkých rezných rán totálnym herbicídum (napr. Roundap, Zeazin, Casaron...) na zamedzenie tvorby ďalšieho obrastu. Pri odstraňovaní porastov je nevyhnutné v plnej miere zabezpečiť ochranu murív pred poškodením.
 - bb. Všetky plochy na hrade vrátane jeho obvodu je nutné pravidelne udržiavať a vykášať. Na mladý druhotný obrast drevín aplikovať totálny herbicíd a následne zabezpečiť pravidelné kosenie.
 - cc. Na vhodnom mieste areálu hradu a predpolia hradu je možné v rámci prehliadkovej trasy vytvoriť ohnisko, lavičky z kmeňov stromov, príp. otvorený drevený prístrešok. V tomto mieste osadiť aj smetné koše v naturálnom vzhľade.
 - dd. Úpravy areálu hradu spojené s odstránením drevitých náletov a následným udržiavaním areálu nesmú zasiahnuť do pôvodného, dosiaľ neporušeného terénu, keďže ide o vrstvy s dôležitými archeologickými informáciami.
 - ee. Na všetkých korunách múrov, v otvoroch a pod. je potrebné odstrániť drevité nálety odrezaním a chemickým ošetrením proti rastu koreňových výmladkov. Je však nevyhnutné ponechať koreňový systém odrezaných drevín na mieste, aby nedošlo k narušeniu konštrukcie murív.
 - ff. Čistenie koruny murív od hlinených vrstiev a bylenných porastov pred obnovou a konzerváciou murív jednotlivých objektov nie je prípustné! Dřmový porast s bylennými spoločenstvami tvorí prirodzenú ochrannú vrstvu koruny murív. Rovnako sú mimo archeologického výskumu neprípustné zásahy do sutín a hlinených násypov!
 - gg. Novú výstavbu správy a zázemia areálu, riešenie prehliadkovej trasy, odpočívadiel, ohniska, iných konštrukcií a prvkov, ich prípustnosť, polohu, rozsah, pôdorysné, hmotové a architektonické riešenie a konštrukciu konzultovať a schváliť s KPÚ Prešov.
 - hh. **Detaily podmienok pre projektové spracovanie a následnú realizáciu ochrany, obnovy a prezentácie jednotlivých objektov a areálu hradnej zrúcaniny budú upresnené alebo určené po schválení Architektonicko-historického a Archeologického výskumu tunajším úradom osobitne, v osobitných rozhodnutiach KPÚ Prešov, v záväzných stanoviskách k týmto výskumom, alebo zástupcom KPÚ Prešov počas projektovej prípravy a realizácie prác.**

Reštaurátorské práce:

- ii. Predmetom reštaurátorských prác je reštaurovanie (konzervácia, príp. doplnenie) zachovaných a narušených pôvodných kamenných architektonických a konštrukčných prvkov - okenných

- ostení, portálov, konzol, blokov náročnej armatúry a pod., ako aj prípadne zachovaných fragmentov omietok, umeleckej a umelecko-remeselnej výzdoby.
- jj. Požiadavky na reštaurovanie a podmienky vykonávania **reštaurátorských prác** budú na základe výsledkov výskumov určené osobitne Krajským pamiatkovým úradom Prešov a vyplynú z výsledkov architektonicko-historického výskumu.

Pamiatkový dohľad bude počas prípravy, projektových prác a realizácie obnovy vykonávať Krajský pamiatkový úrad Prešov.

Na akýkoľvek nový zámer obnovy, rekonštrukcie, terénnej, stavebnej a sadovnickej úpravy alebo inej zmeny predmetnej národnej kultúrnej pamiatky a na novú výstavbu nad rámec rozhodnutí tunajšieho úradu a nad rámec schválenej prípravnej a projektovej dokumentácie je vlastník v zmysle § 32 odsek 2 pamiatkového zákona povinný Krajskému pamiatkovému úradu Prešov predložiť žiadosť o rozhodnutie o tomto novom zámere.

Odôvodnenie :

Združenie na záchranu Brekovského hradu, v zastúpení S. Macinským, Brekov 4, 066 01 Humenné, podal na tunajší úrad žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy národnej kultúrnej pamiatky – hradu Brekov. Súčasťou žiadosti bol list vlastníctva, kópia z katastrálnej mapy a nájomná zmluva o užívaní pozemkovej nehnuteľnosti v rozsahu národnej kultúrnej pamiatky, z ktorej je zrejmé, že vlastníkom je obec Brekov a združenie berie do dočasného užívania parcelu KN 674 a 675 na dobu 30 rokov.

Predmetná hradná zrúcanina bola pre svoje významné pamiatkové, historické, architektonické a iné hodnoty vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Hrad Brekov patrí k pomerne zachovaným hradom na území Zemplína. Je zachovaný v podobe zrúcaniny – ruiny. Na hrade prebiehal sondážny archeologický výskum vo viacerých fázach, ktorý čiastočne načrtol jednotlivé vývojové etapy, no doposiaľ na hrade nebola vykonávaná žiadna obnova, konzervácia ani žiadne zásadné stavebné práce. V jeho hmote je zachovaných viacero zásadných vývojových fáz zo stredoveku i novoveku. Hrad od konca 17. storočia postupne chátra. Jednotlivé objekty postupne stratili svoje drevené súčasti – strechy, krovy, drevené stropy a murované konštrukcie boli postupne deštruované. Na niektorých objektoch sa postupne zrútili aj celé ich steny či časti, iné zanikli úplne – napr. obvodová hradba zo severozápadnej strany.

Objekt sa počas stáročí postupne stal pamiatkou, ktorá má medzi všetkými inými pamiatkami osobitné a tým výnimočné postavenie – na rozdiel od iných stavebných pamiatok reprezentuje totiž zrúcanina hradu stavebnú pamiatku v rozklade, no zachované časti hradu a jeho areálu však doposiaľ tvoria mimoriadne dobre zachované súvislé celky, ktoré navodzujú pomerne ucelenú predstavu o „pôvodnom“ stave a podobe hradu. A práve tá predstavuje predmet pamiatkovej ochrany, ktorý je nutné ako originál zachovať aj do budúcnosti. Zachovať znamená nie dostavať, nie dobudovať, vybudovať, či rekonštruovať do „pôvodnej“ podoby. Zachovať hradnú zrúcaninu aj so svojou atmosférou objektu či areálu v zániku znamená citlivo konzervovať – teda zastaviť alebo aspoň spomaliť jej rozpad. V žiadnom prípade nie je prípustné snažiť sa o jej prinavrátanie do tzv. „pôvodného“ stavu. Areál je už zrúcaninou hradu, nie hradom v pravom slova zmysle. Preto aj zámer

obnovy a rekonštrukcie hradu a jeho jednotlivých objektov je potrebné chápať ako jej konzerváciu, ochranu, sprístupnenie a prezentáciu zachovaného stavu.

Stavebno-technický stav jednotlivých objektov hradu, resp. ich častí, navodzuje nevyhnutnosť zabezpečovacieho zásahu v čo najbližšej dobe. Vzhľadom na význam tejto pamiatky, historickú a pamiatkovú hodnotu, autenticitu, malebnosť a atraktivitu miesta, je stanovenie základnej ideovej koncepcie a metodického prístupu k obnove areálu formou striktnej konzervácie jedinou prípustnou formou sanácie tejto hradnej zrúcaniny. Aj konzervácia však musí zachovať všetky výpovedné znaky, autentickú pamiatkovú podstatu kultúrnej pamiatky a jej charakter ruiny.

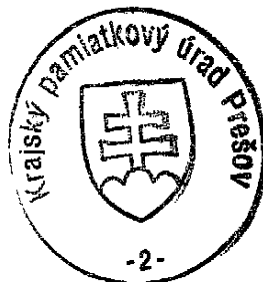
Cieľom je i to, ako zosúladiť z toho vyplývajúce nevyhnutné technické zásahy s pamiatkovými a estetickými hodnotami ruiny. Konzervácia teda aj v prípade jednotlivých objektov hradu predstavuje údržbu dnešného stavu a odstránenie či eliminovanie príčin spôsobujúcich deštrukciu - najmä statických porúch spôsobujúcich prvotný impulz pre zánik narušenej konštrukcie, jednotlivých objektov, či väčšieho celku. Druhou nutnosťou je eliminovanie atmosférických príčin – vplyvu vody, mrazu, slnka a vetra. Vlastná stavebná úprava spočíva hlavne v zaistení stability murív a ich korún, ďalej vo vymurovaní drobných či väčších výpadkov líc, vhodným uzatvorením škár, konsolidáciou narušeného kameňa a kamenných prvkov, zachovaných fragmentov omietok a pod.

Posúdením predloženého zámeru, oboznámením sa so skutkovým stavom, po preskúmaní dostupných podkladov a po zistení možného dopadu realizácie zámeru na pamiatkové hodnoty národnej kultúrnej pamiatky a jej prostredia KPÚ Prešov dospel k záveru, že zámer komplexnej obnovy predmetnej NKP formou konzervácie je prípustný. Predpokladanými konzervačnými prácami, sanáciou, sprístupnením a prezentáciou areálu hradnej zrúcaniny sa zachované pamiatkové hodnoty NKP a jej prostredia nepoškodia ani neohrozia. Pre prípravu, projektové spracovanie a realizáciu obnovy Krajský pamiatkový úrad Prešov určil vstupné podmienky, uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia, ktoré prezentujú záujmy ochrany predmetnej národnej kultúrnej pamiatky v súlade s dostupnými vedeckými poznatkami a prístupmi k ochrane pamiatkového fondu, a ktoré je vlastník (nájomca, stavebník, projektant ako aj zhotoviteľ) povinný dodržať a splniť. Vzhľadom na nedostatočnosť pamiatkového výskumu a vzhľadom na súčasný stav KPÚ Prešov určil, že obnovu možno pripravovať a následne vykonávať iba na základe architektonicko-historického výskumu, archeologického výskumu a inej prípravnej a projektovej dokumentácie a stanovil ich rozsah. Stanovil povinnosť predloženia architektonicko-historického výskumu KPÚ Prešov na schválenie, a skutočnosť, že konkrétne podmienky pre obnovu a reštaurátorské práce stanoví až na základe výsledkov a záverov výskumov v osobitnom rozhodnutí, v záväzných stanoviskách k výskumom, alebo zástupcom KPÚ Prešov v štádiu projektovej prípravy alebo počas realizácie prác. V zmysle § 32, odsek 9 a 10 pamiatkového zákona rozhodol aj o povinnosti prerokovania a schválenia prípravnej a projektovej dokumentácie v tunajšom úrade.

Vzhľadom na vyššie uvedené rozhodol tunajší správny orgán tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia prostredníctvom Krajského pamiatkového úradu Prešov na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky Bratislava.

PhDr. Mária Poláková
riaditeľka
Krajského pamiatkového úradu Prešov

Rozhodnutie sa doručí:

Obec Brekov – Obecný úrad, Brekov 226, 066 01 Humenné

Združenie na záchranu Brekovského hradu, Ing. S. Macinský, Brekov 4, 066 01 Humenné

Co:

Krajský pamiatkový úrad Prešov – pre založenie do spisu